

تاتارهای تبعیدشده کریمه

در تاریخ ۱۱ مه سال ۱۹۴۴ استالین با امضای حکمی به بهانه همکاری تاتارهای کریمه با سربازان آلمان نازی خواستار انتقال تاتارهای کریمه از جمهوری خودمختار کریمه به سایر جمهوری‌های شوروی سابق گردید. اقدام در این خصوص در تاریخ ۱۸ مه سال ۱۹۴۴ آغاز و در عصر روز ۲۰ مه به اتمام رسید. در تلگرامی که از سوی کمیساریای ملی امور داخلی به عنوان استالین نوشته شده بود اعلام گردید: «۱۸۳۱۵۵ تاتار در مدت ۲ روز به تبعیدگاه انتقال یافتند». همچنین، طی احکام جداگانه‌ای تمامی تاتارها که در خدمت ارتش سرخ بودند اخراج شدند. چندی بعد به دستور استالین ۱۱ هزار ارمنی، ۱۲ هزار بلغاری، ۱۴۵۰۰ نفر یونانی و ترک و کرد به کریمه منتقل و سکنا داده شدند؛ ضمن این که در تاریخ ۲۵ ژوئن ۱۹۴۶ در هفتمین اجلاسیه شورای عالی جمهوری روسیه شوروی قانون مربوط به تبدیل جمهوری خودمختار کریمه به استان کریمه تصویب شد.

۲۸ اردیبهشت ۱۳۸۲ در حدود ۲۵ هزار تاتار کریمه با اجتماع در میدان لنین شهر سیمفروپل مرکز جمهوری خودمختار کریمه در پنجاه و نهمین سالگرد تبعید تاتارها، یاد و خاطره تاتارهای تبعیدی کریمه را گرامی داشتند. در این گردهمایی شخصیت‌هایی همچون سرگئی کونیتسن رئیس هیأت وزرای جمهوری خودمختار کریمه، گنادی ادونکو رئیس کمیته حقوق بشر شورای عالی اوکراین، گنادی موسکال رئیس کمیته دولتی مهاجرت و مصطفی جمیل اف رهبر مجلس تاتارهای کریمه و

نماینده شهرستان سیمفروپول در شورای عالی اوکراین حضور داشتند. جمیل اف در این اجتماع طی سخنانی با اشاره به مشکلات تاتارهای کریمه، مشکل زمین را مهمترین مشکل این مردم دانسته و تصریح نمود مردم تاتار کریمه تاکنون حمایت خود در دفاع از حقوق ملل و اقلیت‌ها را بدون در نظر داشت بُعد جغرافیایی آن در نظر داشته و این حمایتها در آینده نیز ادامه خواهد داشت. در پایان این گردهمایی، قطعنامه مبنی بر تصویب قوانین لازم از سوی شورای عالی اوکراین مبنی بر توجه به امر حقوق تاتارهای کریمه در سال ۲۰۰۴ یعنی همزمان با شصتمین سالگرد تبعید تاتارها قرائت شد. در صبح ۲۸ اردیبهشت در سراسر مساجد کریمه مراسم نیایش و بزرگداشت یاد و خاطره تبعیدی‌های تاتار انجام شد. ضمن آنکه امیر علی ابیلایف مفتی کریمه نیز مراسم دعا در اجتماع شهر سیمفروپول برپا نمود.

تاتارها پس از استقلال اوکراین

با فروپاشی شوروی و استقلال اوکراین در دوم شهریور ۱۳۷۰ موج جدیدی از مهاجرت تاتارها به کریمه آغاز شد؛ ولی از آن تاریخ تاکنون تنها مشکل حل شده تاتارها کسب تابعیت اوکراینی بوده و بقیه مشکلات به‌رغم امضای قرارداد باشقیر (کمک کشورهای شوروی سابق به حل مشکلات تاتارها) هنوز حل نگردیده است. عمده‌ترین مشکلات تاتارها را می‌توان به شرح ذیل اعلام نمود:

وضعیت مسکن تاتارها

در خصوص مشکلات اجتماعی حادث‌ترین وضعیت، شرایط مسکن تاتارهاست که از میان ۲۷۰ هزار تاتار کریمه ۱۳۰ هزار نفر فاقد مسکن هستند. در زمانی که تاتارها از کریمه رانده شدند در حدود ۸۰ هزار مسکن از آنان ضبط و توقیف شد و چنانچه این مسکن‌ها به تاتارها برگردد بسیاری از مشکلات آنان حل می‌شود؛ هرچند این موضوع عملاً اجرایی نیست چراکه بسیاری

تخریب شده و یا در جاده‌ها افتاده و یا ساختمانها و مراکز جدید در این مناطق احداث شده است. دولت اوکراین بکرات اعلام نموده است که مشکلات تاتارها را حل خواهد نمود ولی این مهم در آینده نزدیک با توجه به اقتصاد بیمار اوکراین عملی نیست.

اشتغال

از دیگر مشکلات اجتماعی کریمه بحث اشتغال می‌باشد که اگر چه بیکاری در سایر مناطق اوکراین نیز وجود دارد ولی در کریمه بیش از سایر مناطق است. از عواملی که بر این امر مزید علت گردیده بحث شونیزم (نژادپرستی و تعصبات دینی) از سوی روس تبارهای این شبه جزیره با توجه به اکثریت روسها در این مناطق (جمعیت ۶۰ درصدی روسها) می‌باشد.

زمین

یکی دیگر از مشکلات مربوط به تاتارها بحث مالکیت زمین است. براساس قوانین فعلی زمین تنها به کارمندان و اعضای سابق کالخوز تعلق می‌گیرد ولی تاتارها به دلیل این که از سرزمین خود رانده شده‌اند از اعضای کالخوز نبوده‌اند که زمینی به آنها تعلق بگیرد. البته در حدود ۱۰ هزار تاتار عضو کالخوز سابق بوده‌اند ولیکن ۴۷ درصد در دست روسها و تنها ۱۰ درصد زمین در اختیار تاتارها است. می‌توان این چنین گفت که یک پنجم تاتارها زمیندار هستند و مابقی در زمینهای ارباب در حال کارگری هستند.

عدم مشارکت در ساختارهای قدرتی

یکی دیگر از مشکلات اصلی تاتارهای کریمه عدم مشارکت آنان در ساختارهای قدرت کریمه بوده است؛ به‌عنوان مثال، در شورای عالی کریمه که خانه مردم است و ۱۰۰ کرسی دارد باید با احتساب جمعیت ۱۳ درصدی تاتارها ۱۳ کرسی متعلق به تاتارها باشد ولی عملاً هیچ

نمایندگی از تاتارها در این شورا حضور ندارند. در نشست اخیر مجلس تاتارهای کریمه پیش‌بینی شده است ۴ تا ۵ نماینده از تاتارها بتوانند وارد این شورا شوند. همچنین هیچ‌یک از اعضای سازمان امنیت و یا نیروی پلیس جمهوری خودمختار کریمه از تاتارها نمی‌باشند. در مدت ۱۰ سال گذشته جمعیت روس تبار کریمه به انحای مختلف از قبیل در اختیار گرفتن مجلس و سایر پست‌های دولتی مانع از حضور تاتارها در عرصه سیاسی کریمه شدند؛ ولی به نظر می‌رسد به دنبال واقعه تروریستی ۱۱ سپتامبر و ترس از تکرار وقایعی از قبیل وقایع فیلپین (درگیری گروه ابوسیاخ و نیروهای کاتولیک و لطمات وارده به صنعت جهانگردی این کشور) دولت اوکراین بهای بیشتری را به تاتارهای کریمه داده است. شاهد این مدعا انجام ملاقاتهای مکرر کوچما در سفرهای اخیر خود به کریمه با مقامات جامعه تاتار این منطقه و یا مصوبات اخیر هیأت دولت اوکراین مبنی بر ساخت ۱۵۰۰ خانه مسکونی به همراه ۱۶۰ کیلومتر خط آهن، ۵۹۰ کیلومتر لوله آب و ۳۲۰ کیلومتر خط لوله گاز در کریمه تا سال ۲۰۰۵ می‌باشد. با این حال دقیق‌ترین میزان برای ارزیابی حضور واقعی و فعال تاتارها در عرصه سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور است که تاکنون کمتر شاهد این امر بوده‌ایم.

شیخ غفوری

شعبه‌شناسی و مطالعات
پرتال جامع علوم انسانی
سفارت جمهوری اسلامی ایران - کیف